

平成 20 年度言語研修
トゥヴァ語研修テキスト 4

ТЫВА-ЯПОН
ЛЕКСИКТИГ СЛОВАРЬ

トゥヴァ語分類語彙集

高島尚生

О.В.ДАМБАА 著

東京外国語大学
アジア・アフリカ言語文化研究所
2008

目次 допчузу

1.からだ	мага-боттуң кезектери	2
2.親族・人間関係	төрөл аймак	9
3.職業	мергежилдер	14
4.動物	дириг амытаннар	18
5.鳥	куш аймаа	29
6.魚	балык аймаа	33
7.昆虫	курттар	34
8.植物	үнүштер	36
9.自然・自然現象	бойдус болгаш ооң болуушкуннары	42
10.住居	бажың	48
11.暮らし・日用品	амыдыралга херек чүүлдер	51
12.教育・学校	өөредилге	61
12.食べ物	чем аймаа	63
13.衣類・装飾品	хептер	68
14.遊牧・狩猟・農業	мал ажыл-агый, аңнаашкын, көдээ ажыл-агый	71
15.交通・通信・情報	транспорт, харылзаа	77
16.商業・店	садыглажышкын, садыг	79
17.社会・政治	ниитилел, политика	81
18.スポーツ・芸術・音楽	спорт, уран-чүүл, хөгжүм	84
19.宗教	шажын, чүдүлгө	88
20.時間・時の表現	үе-шак	93
21.数	сан	97
22.言語	дыл	98
23.医療・病気	эмнээшкин, аарыглар аттары	106
24.精神	сагыш-сеткил	110
25.頻用動詞	үргүлчү ажыглаттынар кылыг сөзү	111
26.形容詞	демдек ады	122
27.位置関係	туруш	131
28.略語	хурааңгай сөстөр	135

1 .からだ мага-боттуң кезектери

мага-бот	身体
баш	頭
тей	頭頂部
хиндик	頭頂部
чушкуу	後頭部
чулчургай	側頭部, こめかみ
арын	顔
дүрзү	顔 ; 外見, 輪郭
хавак	額
карак	目
карак хавы	まぶた
кирбик	まつ毛
карак кирбии	まつ毛
хавак кирбии	まつ毛
кирбик	眉
карак чажы	涙
думчук	鼻

аас	口
эрин	唇
үстүү эрин	上唇
алдыы эрин	下唇
диш	齒
удургу диш	前齒
бүг	齒莖
дыл	舌
чаак	頰
кулак	耳
сегел	あご
дүк	髮
баш дүгү	髮
кежеге	辮髮, お下げ
чаш	辮髮, お下げ
сал	髭
эрин салы	口髭
сегел салы	あご髭

аас салы	口髭とあご鬚
моюн	首
боостаа	のど
өк	咽喉頭
үн	声
эгин	肩
хол	手
шенек	肘
салаа	指
улуг-эргек	親指
айтыр-салаа	人差し指
ортаа-салаа	中指
уваа-шээжек	薬指
дөрткү салаа	薬指
биче-салаа	小指
биче-шөөмей	小指
биче-бөөвей	小指
дыргак	爪

хөрөк	胸
эмиг	乳房
допшу	乳首
ижин	腹
хырын	腹
быгын	脇腹
хин	臍
хиндик	臍
оорга	背中
курлак	腰
бел	腰
соо	臀部
ужа	臀部
чаяа	臀部
дорзук	股部
бут	足
дөңмек	腿
дискек	膝

довук	膝の皿
чода	脛
чода	ふくらはぎ
дурт-сын	胴体、
бел-кежик	下半身
мээ	脳
чүрек	心臓
өкпе	肺
баар	肝臓
бестиг баарзык	脾臓
майылаа	脾臓
бүүрек	腎臓
өт	胆のう
бес	腺，分泌腺
чараа беги	唾液腺
боостаа беги	甲状腺
кулак беги	耳下腺
сүт беги	乳腺

чүн	脊髓
оорга мээзи	脊髓
кызыл-өөш	食道
ак-өөш	食道の内側
хырын	胃
бестиг-чаг	十二指腸
чиңге шөйүндү	小腸
чоон шөйүндү	大腸
согур шөйүндү	虫垂
кургулдай	直腸
сидик дамыры	尿道
сыңый	膀胱
ак-бүүрек	辜丸
кеш	皮膚
шыңган	筋肉
сөөк	骨
баш сөөгү	頭蓋骨
чулчургай сөөгү	側頭骨

оорга сөөгү	背骨
үттүг-чарын сөөктери	腸骨
чарын	肩甲骨
төш	胸骨
ээгилер	肋骨
хан	血
дамыр	血管
судал	血管
көк дамыр	静脈
кызыл дамыр	動脈
өс	大動脈
сиир	腱
нерв	神經
сидик	小便
кадыг албан	大便
дер	汗
дер-чаг	皮膚がはがれたときに出る脂状の もの

2.親族・人間関係 төрел аймак

улус	民族；人々
омак	民族
сөөк	氏族
чон	人民，人々，国民
өгбе	先祖
ада-өгбе	先祖
төрелдер	親戚
ада-ие	両親
ача	父
ада	父
ава	母
ие	母
акы	兄
дуңма	弟
угба	姉
дуңма	妹
кыс дуңма	妹

кырган-ача	祖父
ире	祖父
кырган-ава	祖母
ашак	夫
кадай	妻
уруг	子供
чаш уруг	赤ちゃん
эмиг уруг	乳飲み子
оол	息子
уруг	娘
оглунуң оглу	孫（息子の子）
уруунуң оглу	孫（娘の子）
оглунуң уруу	孫娘（息子の娘）
уруунуң уруу	孫娘（娘の娘）
бег	夫の父あるいは兄
кунчуг	夫の母あるいは姉
күдээ	娘のつれあい，姉妹のつれあい
чаава	兄の妻

акы	父の兄
угба	父の姉
даай	おじ（母の兄弟で話者より年上の 人）
даай-ава	叔母（母の姉妹で話者より年上の 人）
күүй	母方のおじの妻，おば
чеңге	父方のおじの妻，おば；兄の妻
даай-эне	母方の祖母
кат	妻の父，兄
честе	姉の夫
бажа	妻の姉妹の夫
кады төрүвээн акызы	従兄弟
кады төрүвээн дуңмазы	従兄弟
кады төрүвээн угбазы	従姉妹
кады төрүвээн дуңмазы	従姉妹
чээн оол	甥
чээн уруг	姪

азыранды уруг	養子
кады азыраан акызы	血はつながっていないが、一緒に育った兄；異父（母）兄
кады азыраан угбазы	血はつながっていないが、一緒に育った姉，異父（母）姉
кады азыраан дуңмазы	血はつながっていないが，一緒に育った弟，妹，異父（母）弟，妹
авашкылар	母と子
адашкылар	父と子
дун	一番の最初の（子）
хеймер	末子の（子）
дулгуяк	未亡人，男やもめ
кижи төрелгетен	人類
кижи	人
оол	男の子
уруг	女の子
эр	男性
херээжен	女性

акы	自分より年上の男の人，おじさん
эр кижиги	おじさん，男の人
угба	自分より年上の女の人，おばさん
кадай кижиги	婦人，おばさん
кыс	若い娘
даңгына	(民話) 王女，ハンの娘；美女
улуг кижиги	大人
улгады берген кижиги	大人
куда	結婚の仲人，媒酌人
кудашкылар	結婚の仲人をしてくれた人たち
өңнүк	友だち
эш	友だち
өөр	友だち
таныш кижиги	知り合い
таныжы	恋人
душтук	婚約者，フィアンセ
кожа	隣人

3.職業 мергежилдер

арат	畜産農民；人民
кадарчы	牧民，牧夫，羊飼い
чылгычы	ウマの群れの番人，牧夫
хойжу	ヒツジ飼い
ивижи	トナカイ牧民
саанчы	搾乳婦
тараачын	農民
тараажы	農民
ногаажы	野菜栽培者
садчы	庭師，造園家，園芸家
аңчы	獵師
балыкчы	漁師
дагаа ажаакчызы	養鶏家
тоолчу	昔話の語り部
чонар-дашчы	石の置物の彫り物職人
дарган	鍛冶屋
узаныкчы	組立工；鍛冶屋

дуңзаалакчы	はんだ付け工
бызаңчы	大工，指物師
чазаныкчы	大工，指物師
дашчы	石工
диликчи	木挽き
демир-орукчу	鉄道員，鉄道従業員
тудугжу	建設労働者
дагжы	鉱山労働者
алдынчы	金採掘労働者
дусчу	塩採掘労働者
аштакчы	掃除夫，掃除婦
арыглакчы	掃除夫，掃除婦；とうみで穀物を 風選する農作業員；仕分け作業 員；看護員
карттакчы	製本工
даараныкчы	裁縫師，縫製工，仕立て屋
быжыкчы	(布地や皮革の) 裁断工，裁断師
одакчы	釜炊き，ボイラーマン

чүдүрүкчү	荷役運搬人
улаачы	御者
дажыкчы	荷馬車の御者，運搬夫
суг дажыкчызы	水運び馬車の御者，水運び人
директор	社長
фирма ажылдакчызы	会社員
албан-хаакчы	公務員
ажылчын	労働者
таңныыл	警備員
чолаачы	運転手
эмчи	医者
ниити аарыглар эмчизи	内科医
кезер эмчи	外科医
карак эмчизи	眼科医
божудукчу	産科医
диш эмчизи	齒医者
эмчи сестразы	看護師
болчукчу	弁護士

дарга	長, 上司
шагдаа	警察官
байысаакчы	検察官
истекчи	予審判事
өрт өжүрүкчүзү	消防士
башкы	先生
кижизидикчи башкы	保育士
журналист	ジャーナリスト
эртемден	研究者
очулдурукчу	通訳, 翻訳家
чогаалчы	作家
шүлүкчү	詩人
чурукчу	画家
ыраажы	歌手
хөөмейжи	ホーメイ歌手
хөгжүмчү	音楽家
дирижёр	指揮者
артист	俳優

артист	女優
мөге	相撲の力士
4. 動物 дириг амытаннар	
(дириг) амытан	動物
сүт-ижерлер	哺乳類
сүт ижер амытаннар	哺乳類
соястаарлар	爬虫類
чер-суг амытаннары	両生類
чер-суг амыдыралдыглар	両生類
черлик амытан	野生動物
араатан аң	猛獸, 肉食獸
аскыр	雄
кыс	雌
дириг амытаннарның чаш төлү	動物の子供
～ оглу	～ (動物名) の子
дуюг	蹄
мал	家畜
мал-маган	家畜 (総称)

азырал мал	家畜
(мыйыстыг) бода мал	大型 (有角) 獣
(мыйыстыг) шээр мал	小型獣 (有角) 獣
хой	ヒツジ
хураган	子ヒツジ (1歳まで)
ирт	去勢ヒツジ
年齢別の呼称 (хой は雌ヒツジ, 去勢ヒツジは хой のかわりに ирт, 雄ヒツジは хой のかわりに кошкар となる)	
чаш хураган	生後まもない子ヒツジ
хураган	1歳まで
дөтпе	秋に生まれ, 初めて冬を越した子 ヒツジ
хунан хой	1歳~2歳 (春に生まれた子ヒツ ジで, 次の年の秋まで)
шүрлең хой	1歳~2歳 (春に生まれた子ヒツ ジで, 次の年の秋まで) (東部, 南 部)
дөнен хой	2歳~3歳

кыжааланган хой	2歳～3歳
алды диштиг хой	3歳～4歳
сояалаң хой	3歳～4歳
чедишкен хой	4歳～5歳
өшкү	ヤギ
серге	去勢ヤギ
хуна	種ヤギ
деге	種ヤギ
анай	子ヤギ（1歳まで）

年齢別の呼称（去勢ヤギは өшкү のかわりに серге, 雄ヤギは өшкү
 のかわりに хуна となる）

чаш анай	1歳まで
хунан өшкү	1歳～2歳
шүрлең өшкү	1歳～2歳
сейнек	1歳～2歳（雄）
дузак	1歳～2歳（雌）
дөнен өшкү	2歳～3歳
кыжаалаң өшкү	2歳～3歳

алды диштиг өшкү	3 歳～ 4 歳
сояалаң өшкү	3 歳～ 4 歳 (東部)
чедишкен өшкү	4 歳～ 5 歳
инек	ウシ
буга	種ウシ
шары	去勢ウシ
саар инек	乳牛
年齢別の呼称 (去勢ウシは буга のかわりに шары となる)	
чаш бызаа	生後まもない子ウシ
бызаа	1 歳まで
эр молдурга	1 歳～ 2 歳 (雄)
молдурга	1 歳～ 2 歳 (雌)
казыра	2 歳 (雄, 雌)
хунан буга	2 歳～ 3 歳 (雄)
хунан инек	2 歳～ 3 歳 (雌)
дөнен буга	3 歳～ 4 歳 (雄)
дөнен инек	3 歳～ 4 歳 (雌)
дөнен казыра	3 歳～ 4 歳 (まだ出産していない)

	雌)
сес диштиг буга	4歳～5歳 (雄)
сес диштиг инек	4歳～5歳 (雌)
чедишкен буга	5歳～6歳 (雄)
сес диштиг инек	5歳～6歳 (雌)
кызыр инек	まだ子供を産んでいないウシ
аът	ウマ
аскыр	雄ウマ
бе	雌ウマ
кызырак	まだ子を産んだことない若い雌ウマ
	マ
年齢別の呼称 (去勢ウマは аскыр のかわりに аът , 雌ウマは аскыр のかわりに бе となる)	
чаш кулун	乳飲みウマ
кулун	1歳まで
чаваа	1歳まで (東部)
богба	1歳～2歳
сарба	1歳～2歳 (バイ＝タイガ地方)

хунан аскыр	2 歳～ 2 歳半
шүдүлөр	2 歳～ 2 歳半 (東部)
хоочун хунан	2 歳半～ 3 歳
дөнен аскыр	3 歳～ 3 歳半
биче соялаң	3 歳～ 3 歳半 (東部)
кыжаалаң	3 歳～ 3 歳半 (南部)
хоочун дөнен	3 歳半～ 4 歳
сес диштиг аскыр	4 歳～ (5 年目)
чедишкен аскыр	5 歳 (6 年目)
аскыр ортузу	5 歳～ 1 2 歳
кырган аскыр	1 3 歳～
теве	ラクダ
иңгин	雌ラクダ
адан	去勢ラクダ
буура	種ラクダ
年齢別の呼称	
бодаган	1 歳まで
дорум	1 歳 (1～2 年)

хунан теве	2 歳
тойлак	2 歳
дөнен теве	3 歳
бештиг теве	4 歳
чедишкен теве	5 歳
иви	トナカイ
мынды	トナカイ (雌)
чары	種トナカイ
иви анайы	トナカイの子
даспак	1 歳の子トナカイ
черлик иви	野生トナカイ
сарлык	ヤク
бызаа, сарлык оглу	ヤクの子
сарлык бызаазы	ヤクの子
сарлык шары	去勢ヤク
年齢別の呼称	
чаш бызаа	生後まもない子ヤク
бызаа	1 歳まで

молдурга сарлык	1 歳～ 2 歳
хунан сарлык бугазы	2 歳～ 3 歳
дөнен сарлык бугазы	3 歳～ 4 歳
сес диштиг сарлык бугазы	4 歳～ 5 歳
чедишкен сарлык бугазы	5 歳～ 6 歳
дунгжун	はじめて子供を産んだ雌
хаван	ブタ
хаван оглу	子ブタ
ыт	イヌ
хава	子イヌ
моортай	ネコ
диис	ネコ
мый-ыт	ネコ
күске	ネズミ
элчиген	ロバ
аң, аңнар	獸
аң-мең	獸 (総称)
өлүк аң, өлүк аңнар	毛皮獸

тарбаган	タルバガン
өрге	ハタリス, ジリス
ак-кожаалык	ハタリス, ジリスの雄
адыг	クマ
даг-иргек	一番大きいクマ (雄)
бөрү	オオカミ
бөрзек	オオカミの子
дилги	キツネ
хаван	イノシシ
кодан	ウサギ
койгун	ウサギ
тоолай	アナウサギ
бора кодан	ハイイロウサギ
булан	ヘラジカ (総称, 雌)
буур	ヘラジカ (雄)
сыын	マラルジカ (雄)
мыйгак	マラルジカ (雌)
хүлбүс	ノロ (雄)

эзирик	ノロの子, ヤギの子
тооргу	ジャコウジカ
те	山岳ヤギ (雄), 野生ヤギ
чуңма	アイベックス, 野生ヤギ
аргар	山に住む野生のヒツジ, アルハリ
киш	クロテン
чекпе	スグリ
дырбактыг	オオヤマネコ
үс	オオヤマネコ
маны	マヌルネコ
күзен	テン, シベリアイタチ
кырза	ケナガイタチ
ас	オコジョ
докпак-ас	イイズナ, コエゾイタチ
дииң	リス
сырбык	リス
хөөрүк	シマリス
авырган	モモンガ

сарыг-кундус	ビーバー
кундус	カワウソ
кара-кундус	カワウソ
морзук	アナグマ
сарлык-деге	崖などの隙間に住むネズミの1種
сарыг-кудурук	野原に住むネズミの1種
чер-үттээр	ネズミの1種
ак-күске	白ネズミ
чараа-чечен	ハリネズミ
алак-таагы	トビネズミ
дедир-даван	モグラ
ирбиш	ユキヒョウ, ヒョウ
арзылаң	ライオン
пар	トラ
чаан	ゾウ
сарбашкын	サル
мечи	サル
кижи-бүрүс	サル

часкы	コウモリ
өдүрек-думчук	カモノハシ
мелегей	カメ
языты-мелегей	カメ
селеске	トカゲ
хелеске	トカゲ
сарыг-өөк	バルカンヘビダカトカゲ
чылан	ヘビ
пага	カエル
бөзүр-пага	ヒキガエル
шыйлашкын	ミミズ
үңгүр	獸の巢穴
дунчу	ヘビの巢
5.鳥 куш аймаа	
куш, куштар	鳥
араатан куш	猛禽類
араатан куштар	猛禽類
хаай	くちばし

чалгын	翼
чүг	羽
уя	鳥の巢
дагаа	鶏
аскыр дагаа	雄鶏
кыс дагаа	雌鶏
инек-сокпа	フクロウ
үгү	ワシミミズク
кызыл-үгү	ミミズクの仲間
ыйбааңгы үгү	コキンメフクロウ
эзир	ワシ
хартыга	タカ, ハヤブサ, トンビ
дээлдиген	トビ
дас	ハゲタカ
торга	キツツキ
чыккылаа	野ネズミなどの巢穴に住むステッ プ・平原の鳥の仲間
дуруяа	ツル

көк-дуруяа	アネハヅル (ツルの一種)
шилэн	コウノトリ
далбий	タシギ
торлаа	シャコ (キジ科)
аганак(агана)	ヌマライチョウ
күртү	クロライチョウ
күшкүл	エゾライチョウ
кара-куш	キバシオオライチョウ
куу	白鳥
өдүрек	カモ, アヒル
бос	雄ガモ
ала- өдүрек	ツクシガモ
аңгыр	ビロードキンクロ (クロガモ属)
сааскан	カササギ
айлаң-сааскан	カケス
хамнаарак	ヒバリ
көге-буга	ハト
хараачыгай	ツバメ

улуг көк-хөкпеш	スズメ
аал бора-хөкпежи	スズメ
бора-хирилээ	スズメ
көк-шиижек	ゴジュウカラ
анаа көк-шиижек	ゴジュウカラ
дүлей-көк	ゴジュウカラ
матпадак	ウズラ
каарган	カラス
кускун	ワタリカラス
таан	コクマルガラス
кээрген	ホシガラス
кызыл-думчук	キバシガラス
хек	カッコウ
сыгырга	キガシラコウライウグイス
кара-баарзык	ホシムクドリ
кызыл-хөрек	ウソ
итпик	ヤツガシラ
дойду	オウム

алдын-доос	クジャク
айлаң-куш	ナイチンゲール
6 .魚 балык аймаа	
балык, балыктар	魚
танак	えら
чакпа	ひれ
хем балыы	川魚
дус чок суг балыктары	淡水魚
далай балыы	海水魚
шавага	小魚
байлаң	稚魚
докпак-байлаң	稚魚
кадыргы	カワヒメマス
мезил	カワメンタイ
шортан	カワカマス
ала-буга	カワスズキ
бел	サケ科の魚
ак-балык	デース (コイ科の淡水魚)

балык-байлаң	スナモグリ (コイ科の淡水小魚)
буга-балык	ハゼ
медуза	クラゲ
7.昆虫 курттар	
курттар	昆虫
насекомнар	昆虫
доос-кара	甲虫 (総称)
кымыскаяк	アリ
ымыраа	カ
сээк	ハエ
ары	ミツバチ
дүктүг-ары	マルハナバチ
дүктүг-ары	スズメバチ
тас-ары	スズメバチ
сарыг-ары	スズメバチ
инелик	トンボ
ховаган	チョウ, ガ
үзүт-ховаган	ガ

салдыг доос-кара	カミキリムシ
дөңгүр-өшкү	ステップに住む灰色をした小さな 甲虫
шартылаа	バッタ
чыландык	コオロギの仲間
шерги	キリギリス, バッタの仲間
кызыл-шокар доос-кара	テントウムシ
ак-өөк	アカマダラカツオブシムシ
адыр-кудурук	ダンゴムシ
таракан	ゴキブリ
быт	シラミ
кара-быт	ノミ
саргы	ダニ
ак-саргы	動物に寄生するダニの1種
ээрэмчик	クモ
шагаан-теве	クモ, タランチュラ
шыйлашкын	ミミズ

8. 植物 үнүштер

үнүш	植物
ыяш	木
оът	草
оът-сиген	牧草
чадаң ыяштар	低木, 灌木
калбак бүрүлүг ыяш	広葉樹
ине бүрүлүг ыяш	針葉樹
чечек	花
бүүрекчигеш	蕾
бүрү	葉
будук	枝
сып	莖
ун	幹
карт	木の皮, 表皮
дазыл	根
үрезин	種, 種子
кат	ベリー類

ЧИМИС	果実
кат-чимис	ベリー・果実類・フルーツ（総称）
тоорук	シベリアマツなどの球果
чочагай	針葉樹の球果
чук	樹脂
коңгул	樹木の空洞
дыт	カラマツ
хады	松，マツ
пөш	セイヨウスギ
хадың	白樺
терек	ポプラ，ヤマナラシ
шиви	トウヒ，エゾマツ
хөөрүүс	ナナカマド
тал	ヤナギ
ак-тал	コリヤナギ
кызыл-тал	ヤマネコヤナギ
бора-тал	ヤナギの1種
бора-чыраа	灰色をしたヤナギの1種

хек-даван	マツユキソウ
хой-караа	カミルレ
хадыыр-сарыг	タンポポ
тарымал тоорук	ヒマワリ
алаңтос	シロユリ
кулузун	アシ, ヨシ; 竹
кадар	ハネガヤ (ステップに生える草)
аза-огу	ハネガヤ (ステップに生える草)
аалыг-сарыг	ヤマブキソウ
көк-ширбиил	シナガワハギ
хараган	ムレスズメ属の花木 (マメ科) (総称)
хола-хараган	ムレスズメ属の花木の1種
инек-хараган	ムレスズメ属の花木の1種
тенниг-хараган	ムレスズメ属の花木の1種
агы	ヨモギ
чашпан	ヨモギ
аза-бөргү	フウテンソウ

каңмыыл	フウテンソウ
ажыг-сарыг	キンポウゲ (毒草)
коңгулуур	ツリガネソウ
сүттүг-оът	チチタケ
ханды-кара	ニワトコ (スイカズラ科)
малдырган	シシウド
инек-кудуруу	カタバミ (カタバミ科の多年草)
сөөскен	シモツケ (バラ科小低木)
ак-өзек	シモツケ (バラ科小低木)
инек-кулаа	アツバサクラソウ (高山植物)
кулча	ステップや山の乾燥した地域に自 生する野生ネギ
инек-кулча	野生ネギの1種
ай	マルタゴンリリー (ユリ科の植物)
ай-бес	食用の根菜植物 (総称)
шеңне	シャクヤク
ак-тараа	小麦
арбай	オオムギ

дүктүг-арбай	オオムギ
кырлыг-кара	ソバ
ак-быдаа	米, 稻
хылба	ラムソン (ユリ科ネギ属の野生広 葉ニンニク)
инек-караа	クロフサスグリ
честек-кат	オランダイチゴ
кызыл-кат	マカフサスグリ
кызырак-кады	スグリ
долаана	サンザシ
киш-кулаа	コケモモ
кара-кат	コケモモ (ブルーベリー属の一種)
чодураа	ウワミズザクラ
көк-кат	クロマメノキ
мыжыраш-кат	キイチゴ
ыт-кады	ヨーロッパノイバラ
казылган-кады	黒いベリーの一種
дая	スイカズラ

чыжыргана	クロウメモドキ（グミ科の落葉低木）
хонак	エノコログサ属の植物
сүттүг-оът	トウダイグサ属の植物
бок үнүш	雑草
быртак (үнүш)	雑草
кырлыг-кара	ドクムギ（雑草の一種）
балар	水底に繁茂した緑色の水草
кара-ай	シダ
инек-таалай	シダ
чиңгис	苔
шулун	トナカイゴケ
чаат	トナカイゴケ
мөөгү	キノコ
аскыр-чаваа	キノコ
агараң	食用の白いキノコ
ак-мөөгү	食用の白いキノコ
ыяш мөөгүзү	キノコの1種

хүрээ-хаг	ホコリタケ
дүдүк	カビ
9. 自然・自然現象 бойдус болгаш ооң болуушкуннары	
чер	大地
даг	山
эзим	森, タイガ
арга	森, 針葉樹林
арга-арыг	森林 (総称)
арга-даскыл	足を踏み入れることができないほど 険しい山のなかの森
арга-каскак	山が多く石の多い森に覆われて いる場所
арыскан	立ち枯れの林
аяң	森のなかの木のないところ ; 牧草地
оймак	森のなかの木のないところ
оялык	森のなかの草地, 空地
алаак	森のなかの空地

өзен	タイガのなかの盆地，くぼ地
чоога	くぼ地，盆地
чик	くぼ地，盆地，低地
иштик чер	低地，谷間
сирт	山の尾根；山脈
кырлаң	大きくない山脈，支脈
таскыл	山脈；森に覆われていない山
бел	山の斜面，山腹，山麓
ий	山の斜面
каът	支脈のなかにある，森の覆われて いない，太陽が当たらない側
мөөрүк	山脈の丸屋根状の頂上
хавак	麓の丘，小さな丘
дөң	小さな丘，小山
дөктүр	小さな丘
хая	崖
боом	川の流れを障壁となる壁
арт	峠

куй	洞窟
шөл	野原
хову	ステップ
дүңгээ	ハリガネソウの生えるステップ
куругаг хову	沙漠
дазыр	草の生えていない場所；荒地
оргулааш	平野
шык	草原，牧草地
суг	水
хем	川
дамырак	小川
сеп	川の支流
саарыг	山の中を流れる川の浅瀬
дөргүнек	ステップを流れる小川
белдир	川の合流地
дамырак	泉
суг бажы	泉，川の源
аржаан	鉱泉，温泉

хөл	湖
хөлчүк	池
кылымал хөөлбек	(人工の) ため池
турлаа	沼
дүжүм	沼沢地, 沼地
боралгак	渦, (川, 湖の) 淵
далай	海
мугулдур	岬
өдүг	海峡
агаар	空氣 ; 大氣 ; 天氣
хей	空氣, ガス
бус	水蒸氣
агаар-бойдус	天候, 天氣
дээр	空
булут	雲
дүдүскек	曇氣楼, もや
имир	黄昏, 夕暮れ
чаъс	雨

чаашкын	雨
дымырадыг	霧雨，糠雨
дымыраашкын	湿った雨
ак-чаъс	長雨
долу	雹
бораан	悪天候
диңмирээшкин-кызаңнааштыг чаъс	雷雨
диңми	雷
диңмирээшкин	雷
кызаңнааш	稻妻
кызаңнаашкын	稻妻
хар	雪
быскан	粉雪
хөртүк	雪の吹きだまり
дүвү	風で舞い上がった雪塵
меңги	万年雪，氷河
хыраа	霜
шаң	白霜，樹氷

булук	(川や湖で) 氷の表面に出てきた
	水
дош	氷
от	火
чалбыыш	炎
чалбырааш	強い炎
өрт	火事
үөр	洪水
чер шимчээшкини	地震
даш	岩
даш	石
инек-даш	大丸石 (川辺にある大きな丸い石)
сайыр	砂利石
сай	砂利石
элезин	砂
дой	粘土
пор	粘土
ак-довурак	白色陶土

маны	大理石
хүн	太陽
ай	月（天体）
октаргай	宇宙
өртемчей	宇宙
делегей	宇宙；世界
космос	宇宙
сылдыс	星
сылдысчыгаш	小さな星
Чер	地球
бөмбүрзек	地球
дип	大陸
Азия диптиң төвү	アジア大陸の中心（トゥヴァ共和国の首都クズル市にはアジアの中心の碑がある）
10.住居 бажың	
оран-бажың	住居
чуртталга бажыңы	住居

аал-оран	天幕や建物を含めた住んでいる処
чурттакчы	住人
бажың	家，棟，建物，マンション
чер бажың	一戸建ての家
ниити чуртталга чери	寮
квартира	マンション (戸)
өрээл	部屋
ванна	浴室
туалет	トイレ
чунар-бажың	蒸し風呂，サウナ，銭湯
эжик	ドア
хаалга	ドア，両開きの扉；門
бозага	敷居
эргин	敷居
шооча	鍵，錠前
дүлгүүр	鍵
дээк	扉の掛け金
соңга	窓

көзөнек	窓
дээвиир	天井；屋根
шала	床
коридор	廊下
каът	階
чада	階段
баскыыш	階段の段，ステップ
азыг	角，隅
суугу	暖炉，ペチカ
изиг-демир	鉄製の暖炉，かまど
тууйбу	煉瓦
өг	天幕
дүндүк	天幕の天井部の煙突用の空いた窓
хараача	天幕の天井部のループ状の骨組み
хана	壁
ынаа	屋根の部分になる棒状の立木
багана	天幕を支える支柱
базырыг	天幕のフェルトを固定する毛製の

	繩ひも
кур	天幕を固定するロープ
дөр	上座（天幕の入口と正反対の奥座）
кидис	フェルト
хевис	じゅうたん
алажы-өг	円錐形天幕（トナカイ牧民）
кажаа	家畜の囲い場
дес	家畜を追い込む囲い，柵
баглааш	ウマをつなぐ杭
аът баглаажы	ウマをつなぐ杭
херим	塀
аңмаар	倉庫
сад	庭
огород	菜園

1 1.暮らし・日用品 амыдыралга херек чүүлдер

орук	道
кудумчу	通り
чагы	柱

кудук	井戸
көвүрүг	橋
шөл	広場
шөлчүгөш	(小さい) 広場
уругларның ойнаар шөлү	児童公園
парк	公園
сесерлик	辻公園
почта	郵便局
банк	銀行
парк	公園
кинотеатр	映画館
театр	劇場
Тываның В.Көк-оол аттыг хөгжүм-шии театры	V. ケク = オール名称トゥヴァ音楽 演劇劇場
аалчылар бажыңы	ホテル
эмнелге	病院
баш тараар чер	散髪屋, 床屋, 美容室
парикмахерская	散髪屋, 床屋, 美容室

культура бажыңы	文化会館，公民館
музей	博物館
чурт шинчилелиниң музейи	郷土誌博物館
Алдан Маадыр аттыг чурт шинчилел музей	60人の勇者名称郷土誌博物館
тураскаал	記念碑
ном үндүрер чер	出版社
Тываның ном үндүрер чери	トゥヴァ出版社
делгелге	展覧会
шагдаа чери	警察署
өрт шерии	消防署
завод	工場
рынок	市場
базаар	市場
суурга	塔
аэропорт	空港
орду	宮殿
аяк-сава	食器（総称）
идиш-сава	食器（総称）

сава	食器
аяк	茶碗
шаажаң	把手のない丸い茶碗
бадар	木製茶碗
дашка	杯, 盃
тавак	皿
диизе	小皿
борбуяк	水筒
бижек	ナイフ
доңгурак	折りたたみ式ナイフ
демиртең бижек	柄のないナイフ
серээ	フォーク
омааш	木製スプーン
шопулак	スプーン
сакпыт	箸
илбек	熱い鍋から肉を引き出すための鉤
хөнек	やかん
сакпың	鍋

халып	(鍋や容器などの) ふた
паш	鑄鉄製の鍋
азар-паш	小さい釜, 飯盒
хымыш	水差し; おたま
домбу	金属製の水差し状の容器
доңга	細首の水差し
былгааш	穀粒を炒めるときに用いる先を布 で巻きつけてある混ぜ棒
булгааш	穀粒を炒めるときに用いる先を布 で巻きつけてある混ぜ棒
дүрбүүш	おろし金
бышкы	ホイトパクを作る時に使う攪拌棒
дээшкин	血詰めの腸のソーセージを作ると きに詰め口をふさぐために用いる 尖った棒状のもの
шүүр	篩
ожук	五徳
деспи	長方形型の底の浅い桶 (屠殺した

	家畜の内臓などを置く)
доскаар	樽
соодукчу	冷蔵庫
стол	机
ширээ	小さいテーブル (仏像・仏画や来客用のごちそうを並べる)
хааржак	引き出し
сандай	椅子
дөжөк	敷物, マットレス
ширтек	フェルト製の絨毯
адаска	寝るときに床に敷く皮製の敷物
аптара	櫃, 長持ち
орун	ベッド
дүрер-орун	折りたたみ式ベッド
чоорган	毛布
ак-чоорган	シーツ, 敷布
сыртык	枕
орун шывыы	ベッドカバー

кавай	揺りかご
аржыыл	ハンカチ, タオル
азыыткыыш	ハンガー
шоодай	大きな袋, 俵
хап	袋
лааза	ブリキ缶
солун	新聞
журнал	雑誌
самбың	算盤
илиир	アイロン
хачы	はさみ
ине	針
удазын	糸
чүскүк	指ぬき
даараныр машина	ミシン
деңзе	秤
сумка	かばん
шак	時計

карак шили	めがね
щётка	ブラシ
көрүнчүк	鏡
коңга	鐘
саваң	石鹼
диш щётказы	歯ブラシ
диш чуур паста	歯磨き粉
дүрбүүш	洗濯板
хол майгыны	傘
өрүм	きり
балды	斧
хирээ	のこぎり
эгээ	やすり
дүрбүү	鬼目やすり
тыртпа	鉤
каска	ヘルメット
алага	槌, ハンマー
маска	大槌, ハンマー

дөжү	鉄敷
хүүрек	スコップ
далбый	木製の雪掻き
бок	ごみ
чаныы	砥石
хайырга	砥石
таапкы	煙草
даңза	煙管
дүлгүүр	鍵
лаа	ろうそく
дең	灯り, 灯火
сайгылгаан	電気
ойнаарак, ойнаарактар	おもちゃ
ойнаар-кыс	人形
демир-дузак	針金
сывырындак	針金
иткииш	何か（例えばボート）を引き寄せ るための竿棒

алдын	金
мөңгүн	銀
хүлөр	青銅, ブロンズ
чес	赤銅
хола	黃銅
коргулчун	鉛
каң	鋼鉄
болат	ダマスカス鋼
мөңгүн суу	水銀
демир	鉄
шой	銑鉄
коргулчун	鉛
ак-коргулчун	錫
ак-демир	アルミニウム
күгүр	硫黄
даг-дүгү	アスベスト
хөмүр	石炭, 炭
хөмүр-даш	石炭

ыяш хөмүрү	木炭
бала	黒鉛
доорбаш	丸太
1 2 .教育・学校	өөредилге
өөредилге	教育
уруглар сады	保育園
школа	学校
эге школа	小学校
ортумак школа	中学校
долу ортумак школа	高校
школачы	児童・生徒
университет	大学
күрүне университетиди	国立大学
эртем-шинчилел институту	研究所
хууда өөөредилге чери	私立の教育機関
класс	(学校の) 学年
курс	(大学の) 学年
класс	(学校の) 教室

класс өрээли	(大学の) 教室
аудитория	(大学の) 教室
кичээл	授業
шылгалда	試験
хыналда ажыл	確認テスト
бот-кичээл	自習, 勉強
диплом ажылы	卒業論文
стол	机
сандай	椅子
пенал	筆箱
карандаш	鉛筆
демир-үжүк	ペン
балааш	消しゴム
кыдырааш	ノート
саазын	紙
документилер кожар папка	書類を入れるファイル
өөредилге ному	教科書
НОМ	本

словарь	辞書, 辞典
тайылбырлыг словарь	詳解辞典
өөредилге словары	学習辞典
мергежилге	練習問題
бодалга	(数学や物理などの) 練習問題
коңга	ベル, チャイム
шугум	定規
самбыра	黒板
чугай	チョーク
бөмбүрзек	地球儀
журнал	日誌
класс журналы	学級日誌
бөмбүк	ボール
шаңнал бижик	賞状
дириг-булуң	小動物などの飼育小屋
1 2 .食べ物 чем аймаа	
чем	食べ物, 食事
аъш-чем	食料品

продукт	食料品
сүттен кылган продуктулар	乳製品
сүт	乳
саржаг	バター
быштак	ブシュタク (チーズ)
хойтпак	ホイトパク (酸乳)
ааржы	アールジュ (ホイトパクを濾した 後に残った沈殿物)
божа	ボジャ (ホイトパクを蒸留して作 った酒アラガを作った後の糟)
тарак	タラク (凝乳)
курут	クルト (ボジャを乾燥させて作っ たチーズ)
сүт хоюу	クリーム
өреме	乳を沸かしたときにできる薄膜
итпек	ホイトパクの表面に浮かぶ薄膜, かたまり
хөреңги	酵母

ажынды	酵母, イースト菌
ногаа	野菜
капуста	キャベツ
картофель	じゃがいも
морковь	ニンジン
помидор	トマト
перец	ピーマン
огурец	きゅうり
чочак-тараа	エンドウ
кош-согуна	にんにく
согуна	野生のネギ
үс	油
үнүш үзү	植物油
манчы	肉まんじゅう
эът	肉
хой эъди	羊肉
инек эъди	牛肉
хаван эъди	豚肉

дагаа эъди	鶏肉
чаг	脂
хан	血詰めの腸のソーセージ
дестиг-хан	血詰めの腸のソーセージの1種
дескинчек	塩茹でしたヒツジの腸の血詰めの ソーセージ
долганчык	塩茹でした脂入りの腸
балык	魚
үүргене	魚卵
кадык	おかゆ
кырлыг-кара кадыы	そば粥
рис	米
мүн	スープ
сүттүг быдаа	牛乳を使ったスープ
бора-быдаа	牛乳を使ったスープ
үскен далган	麵
чуурга	卵
консерва	缶詰

хлеб	パン
далган	小麦粉
кызыл-тас	小麦
арбай	オオムギ
чиңге-тараа	キビ
кырлыг-кара	ソバ
чимис	果物
яблок	りんご
апельсин	オレンジ
арбуз	すいか
кат	ベリー類
виноград	ぶどう
дус	塩
чигир	砂糖
перец	胡椒
суксун	飲み物
суг	水
сүттүг шай	乳茶

шай	茶, 紅茶
кофе	コーヒー
сок	ジュース
чулук	樹液
арага-дары	アルコール飲料, お酒
арага	アルコール飲料, お酒
хымыс	クムス (馬乳酒)
арага	アラガ, 乳酒 (ホイトパクを蒸留して作った酒)
пиво	ビール
сарыг суг	ビール
вино	ワイン
водка	ウオッカ
боова	ボーバ (小麦粉で作る円形の揚げパン)
боорзак	ボールザク (揚げ菓子)
1 3 .衣類・装飾品 хептер	
хеп	服

ТОН	トゥヴァ民族の民族服
хөрөктээш	チョッキ
чеңи-чок	チョッキ
кандаазын	民族服の上に着る袖なしのチョッキ
шегедек	民族服の上に着る袖なしの上着
шыва тон	夏や秋に着る薄い民族服
дерлик	夏用の薄い布製の民族服
хөйлең	シャツ，ワイシャツ
ТОН	毛皮外套；コート
негей	ヒツジの毛皮で作った外套
чүвүр	ズボン
юбка	スカート
ак-хеп	下着
моюндурук	襟
чең	袖
эдек	裾
өөк	ボタン；ファスナー，チャック

базар- өөк	スナップボタン
инчилге	トゥヴァの民族服に用いる丸いボ タン
идик	靴
майыктааш	短靴
сапык	長靴
кидис идик	フェルト製の防寒長靴
бопук	歩き始めた幼児が履く，動物の皮 や毛皮で縫った柔らかい靴
кур	帯，ベルト
баг	ベルト
баг кур	革製ベルト
инчек	ズボン用のベルト
дадаазын	ヤギの皮革でつくったベルト
хол-хап	てぶくろ
моюн-ораар	マフラー
богаа	毛皮製のマフラー
чеңнээш	袖当て

бөрт	帽子
аржыыл	ハンカチ ; タオル
билзек	指輪
сырга	イヤリング
салбак	(女性の) 髪飾り
баш-кызар	髪留め, ヘアピン
духи	香水
пөс	生地, 布地, 織物
торгу	絹
дүктүг-пөс	フランネル
1 4 . 遊 牧 ・ 狩 獵 ・ 農 業	мал а жыл-агый, аңнаашкын, көдээ ажыл-агый
аал	遊牧の宿営地
чазаг	春営地
чайлаг	夏営地
күзег	秋営地
кыштаг	冬営地
көш	遊牧地を移動すること
өг	天幕

көшкүн	遊牧民
көржең	干し固めた牛糞
хөртезин	干し固めた牛糞
өдек	畜糞
сиген	干草
чулар-чүген	馬具
суглук	轡
чүген суглуу	轡
чүген белдири	頭絡の留め金
эзер	鞍
ыңгыржак	荷駄用の鞍
эзер сөөгү	鞍の骨組み
эзер бажы	鞍の前後の杵，鞍橋
дерлик	鞍の下に敷くウマの汗取り用のフ エルト製敷物
дын	手綱
эзеңги	鐙
кудурга	ウマの尻に当てる尻がい

дага	蹄鉄
аткак	馬具掛け；馬具についている留め 金
кымчы	鞭
аргамчы	投げ縄
чеп	動物の毛で作ったロープ，投げ縄
сыдым	皮革製の投げ縄
дужак	放牧時にウマの前足を縛るひも
баг	動物を繫ぐひも
дуран	双眼鏡
барба	皮革製荷駄袋
дижи	荷駄袋を固定するための棒状の物
дерги	鞍帯
ачымак	物を入れる皮革あるいは皮製の袋
агар	秋に刈ったヒツジの毛
базар-хачы	ヒツジの毛刈り用のはさみ
докпак	毛皮を加工するとき用いるなめ し棒

идээ	酸乳から作ったなめし剤
мал эмчизи	獣医
аъттың чүзүнү	ウマの毛色
доруг	栗毛の
кара-доруг	濃い栗毛の
дорала	斑のある栗毛の，白い斑模様のある栗毛色の
шилги	赤みがかったニンジン色の
кула	鹿毛の
бора	灰色の，灰青色の
сарала	黄色で斑模様のある
ала	斑模様のある
шокар	ぶちのある，斑模様の
бора	灰色の
дөөмейлиг	額に白い斑点のある
аңнаашкын	狩猟
аглаашкын	卷狩り
исчи ыт	足跡を追いながら獣を探す猟犬

боо	銃
дүүргө	散弾銃, 猟銃
адыр-дүүргө	二連銃
бөске	銃の銃尾と遊底を覆うカバー, 銃 を入れるケース
ок	弾
тараа ок	散弾
дайза	弾薬帯
быстан	雷管
дары	火薬
авырга	マラルジカ猟で用いる匳笛
ча	弓
согун	矢
кириш	弓の弦
дузак	罨
ис	足跡
үңгүр	獣の穴
хирээн	獣の穴

ИЖЭЭН	獸, クマの冬眠用の穴
СЫЫРТКЫЫШ	釣りの竿
СЫЫРТКЫЫШ баа	釣り糸
чемиш	餌
кылаңнааш	ルアー
бара	筥 (魚を捕るわな)
көдээ ажил-агый	農業
тараа шөлү	穀物畑
тарылга	播種
дүжүт	収穫
дүжүт ажаалдазы	刈り入れ, 収穫すること
аңдарылга	鋤き起こし
суггарылга	散水, 水やり
сиген кезиешкини	干草刈り
чемишчидилге	肥料
буга	灌漑水路
арык	大きくない灌漑水路
аңгыс	穀物の収穫を刈った跡地

адыр-ыяш	土地を測る板, 木
илиир	まぐわ
хол кадыыры	鎌
кадыыр	鎌
бала	杵
согааш	臼
дээрбе	製粉所
тараа	穀物
кызыл-тас	小麦
ак-тараа	小麦
чиңге-тараа	キビ
кара-тараа	キビの一種
көк-тараа	ライ麦
арбай	オオムギ

15. 交通・通信・情報 транспорт, харылзаа

машина	車
автомобиль	車
автобус	バス

остановка	バス停
автобус доктаар чер	バス停
такси	タクシー
такси турар чер	タクシー乗り場
чүък машиназы	トラック
дүрген дуза чедирер машина	救急車
самолёт	飛行機
ужар-хеме	飛行機
демир-орук	鉄道
электричка	電車
поезд	電車, 列車
дүрген чоруур поезд	特急
бараан поездизи	貨物列車
корабль	船
хеме	ボート
сал	筏
мотоцикл	オートバイ
чадаг-терге	自転車

дугуй	タイヤ
телевизор	テレビ
радио	ラジオ
компьютер	パソコン
телефон	電話
факс	ファックス
хоолга	コピー
почта	郵便物
чагаа	手紙
чагаа хавы	封筒
марка	切手
телеграмма	電報
телеграф	電報
интернет	インターネット
интернет-биле чагаа	メール
дыңнадыг	メール
16.商業・店	садыглажыышкын, садыг
садыглажыышкын	商業

садыг	商業
үндүрүг	税
өртек	値段
садар өртээ	値段
бараан	商品
чагыг	注文
садыгжы	売り手
садып алыкчы	買い手
садып алыры	買い物
акша	お金
акша артыы	おつり
садыг	店
магазин	店
универмаг	デパート
супермаркет	スーパーマーケット
чем садыы	食料品店
хлеб садыы	パン屋
идик садыы	靴屋

хеп садыы	服屋
бичии уруглар садыы	おもちゃ屋
17.社会・政治 ниитилел, политика	
делегей	世界
чурт	国
төрээн чурт	祖国
ада-чурт	祖国
күрүне	国家
эвилел	連邦, 連合
республика	共和国
бот догуннаан республика	主権を有する共和国
сүлде	紋章
күрүне сүлдези	国章
тук	旗
күрүне тугу	国旗
Тыва Республика	トゥヴァ共和国
кожуун	コジューン (トゥヴァの行政地区)
хоорай	市

суур	村
суму	村
көдээ суур	農村, 村
найысылал	首都
төп хоорай	首都, 地区などの中心都市
чазак	政府
Тыва Республиканың чазаа	トゥヴァ共和国政府
яамы	省
албан чери	役所
суму баштаар чер	郡役所
президент	大統領
оралакчы	副… ; 次席
президентиниң оралакчызы	副大統領
министр	大臣
сайыт	大臣
хаан	ハン
бай	封建領主
дүжүлге	王位

чазактың баштыңы	政府首長
чазак даргазы	政府首長
кожуун чагырыкчызы	コジューン行政区長
мэр	市長
суму чагырыкчызы	村長
дарга	長
дарга	議長
дузалакчы	次長， 補佐役
хурал	會議
Улуг Хурал	国会
депутат	議員
хоойлу	法律
дүрүм	法令集， 法典； 規則
чарлык	法令， 政令
доктаал	決議
дужаал	命令
капсырылга	附属文書
чарлал	公示， 通知

суд	裁判所
судья	裁判官
болчукчу	弁護士
адвокат	弁護士
шииткел	判決
партия	政党
соңгулда	選挙
18.スポーツ・芸術・音楽	спорт, уран-чүүл, хөгжүм
спорт	スポーツ
күш-культура	体育
маргылдаа	試合
оюн	ゲーム, 遊び
ойнакчы	選手
тиилекчи	勝者
стадион	スタジアム, 競技場
спорт шөлү	グラウンド
Наадым	ナードウム (牧民の祭り)
хүреш	相撲

мөге	力士
мөге салыкчызы	力士の介添人
содак	相撲で着用するパンツ
шуудак	相撲で着用するシャツ
девиг	相撲のときに力士が舞う鷲の舞
Чаан мөге	象（力士の称号）
Арзылаң мөге	獅子（力士の称号）
Начын мөге	力持ち（力士の称号）
адыг	射撃
ча	弓
согун	矢
аът чарыжы	競馬
чадаг чарыш	徒競争
хаак	スキー
лыжа	スキー
коньки	スケート
бут бөмбүү	サッカー
хол бөмбүү	バレーボール

даалы	ドミノゲームを連想させるトゥヴァの伝統的遊び
тевек	羽子板の羽状のものを足で蹴るサッカーのリフティングを連想させる遊び
бөмбүк	ボール
ааткыыш	ブランコ
шыдыраа	チェス
буга-шыдыраа	チェスの1種（伝統的な遊び）
тугул-шыдыраа	チェスの1種（伝統的な遊び）
кажык	小骨（蹄の上の関節の骨）遊び
аскак-кадай	「母」役の子供が「鬼」からみんなを守る遊び
ак-ыяш	投げられた白い棒を見つけた人がほかの人たちから邪魔されないように投げた場所に戻す、夜中にする遊び
уран-чүүл	芸術

чурук	絵
хөгжүм	音楽
музыка	音楽
ыр	歌
ниити ыр	合唱
улустуң ыры	民謡, 民族音楽
аялга	メロディー
хөөмей	ホーメイ
сыгыт	スグット (ホーメイの技法)
каргыраа	カルグラ (ホーメイの技法)
хөгжүм херексели	楽器
игил	イギル (馬頭琴に似た撥弦楽器)
допшулуур	ドプシュルール (弦楽器)
бызаанчы	ブザーンチュ (二胡に似た撥弦楽器)
чадаган	琴に似た楽器
лимби	フルートに似た横笛
кеңгирге	太鼓

хыл	弦樂器の弦
кино	映画
дыңнакчы	聴取者，リスナー，聴講生
көрүкчү	観客，観衆
дуран	双眼鏡，オペラグラス
19.宗教 шажын, чүдүлге	
шажын	宗教
чүдүлге	宗教，信仰
бурган	神
дарийги	女神，女性の神
дарина	祈りの言葉，お祈り
бачыт	宗教上の罪
дуган	寺，仏塔，教会，聖堂
сарыг шажын	仏教
богда	ブツダ，仏
хүрээ	寺院
дасың хүрээ	寺院，寺
дацан	寺院，寺

Далай-лама	ダライ・ラマ
Панчен-лама	パンチェン・ラマ (チベット仏教 でダライ・ラマに次ぐ高僧)
Богда-кегээн	ボグド・ゲゲーン (チベット仏教 第3位の高僧)
Камбы-лама	トゥヴァにおける最高位の僧
лама	ラマ僧
судур	経本
шажын ном	経本
данчыыр	チベット仏教における133巻か らなる正典
мөргүл	お祈り, 祈祷
ириван	涅槃
кадак	カダク (形状はタオルに似た絹で できている, 賓客に捧げる布片)
барындак	経本や仏像を包む布
эреге	数珠
дамбыра	ラマ僧が用いる太鼓

дагыл-тараазы	ラマ僧が用いる穀粒
догжуур	炒った穀物をピラミッド状にして作ったラマ僧が用いる供え物
дагыл-колду	燭台用の小皿，燈明皿
хам чорук	シャマニズム
хам	シャマン
домчу	まじない治療師
хамнаашкын	交霊（の儀式を行うこと），シャマニズム
дагылга	シャマンの行う神に捧げる儀式
от дагылгазы	火の主に捧げる儀式
дериг-ыдык	シャマンの衣装
дүңгүр	シャマンの太鼓
орба	太鼓の撥
күзүңгү	シャマンが交霊に用いる鏡
алгыш	シャマンの交霊歌
йөрээл	祝詞
дом	病気を治すまじないの言葉

оваа	オバー
чалама	布切れ
тос-карак	儀式の際や朝に天空に向かって土地の主や神に捧げる乳をふりかけるときに用いる，棒の先に9つの柘状の目がある木製の道具
даспың	供え物をのせる板
сүнезин	魂
сүне	魂
тын	魂
ээрен	偶像，お守り
ак-ээрен	足の病気の治癒を祈る偶像，お守り
хуваанак	占いに使う石
артыш	儀式に用いる杜松の葉（燻って，その煙で清める）
дываажан ораны	天国
эрлик ораны	地獄

Тос дээр	9層の天空（トゥヴァ民族が昔から祈ってきた天空）
Курбусту	天界，天上の王が住むくに
азарлар	天上の住人
Эрлик хаан	エルリク・ハーン（地下界，地獄の王），閻魔大王
аза	アザ（鬼，悪魔）
шулбус	シュルブス（悪魔）
албыс	アルブス（ステップに住むふつう女性の妖怪，魔法使い）
маңгыс	マンガス（1つ目の妖怪）
диирең	ディーレン（悪魔，悪霊）
бук	悪魔，悪霊
алдагжы	人間に危害を加える妖怪，悪魔
улу	龍
Хаан-Херети	火の鳥
христиан шажын	キリスト教

20.時間・時の表現 үе-шак

үе	時間
шак	時
минут[a]	分
секунда	秒
үе	季節
час	春
чай	夏
күс	秋
кыш	冬
чазын	春に
чайын	夏に
күзүн	秋に
кыжын	冬に
чыл	年（曆）
бо чылын	今年に
энир чылын	去年に
бурунгу чылын	一昨年

келир чылын	来年に
келир үе	将来
ай	月 (曆)
бир ай	1 月
ийи ай	2 月
үш ай	3 月
дөрт ай	4 月
беш ай	5 月
алды ай	6 月
чеди ай	7 月
сес ай	8 月
тос ай	9 月
он ай	1 0 月
он бир ай	1 1 月
он ийи ай	1 2 月
неделя	1 週間
бир дугаар хүн	月曜日
понедельник	月曜日

ийи дугаар хүн	火曜日
вторник	火曜日
үш дугаар хүн	水曜日
среда	水曜日
дөрт дугаар хүн	木曜日
четверг	木曜日
беш дугаар хүн	金曜日
пятница	金曜日
алды дугаар хүн	土曜日
чартык улуг хүн	土曜日
суббота	土曜日
улуг-хүн	日曜日
неделя төнчүзү	日曜日
воскресенье	日曜日
бөгүн	今日
эртен	明日
даарта	明日
соңгузу хүн	明後日

дүүн	昨日
бурунгу хүн	一昨日
эртэн	朝
хүн	昼；日
кежээ	晚
дүн	夜中
эртэн	朝に
хүндүс	昼に
кежээ	晚に
дүне	夜中に
эртэн эрте	朝早く
даңгаар эртэн	朝早くに（午前4時頃）
дал дүъш	正午，真昼間
хүннү бадыр	一日中
дүндүр	夜中じゅう
хондур	夜中じゅう
хүннүң-не	毎日
неделя санында	毎週

ай санында	毎月
чылдың-на	毎年
хаая	まれに
чамдыкта	ときどき
болганчок	しばしば
үргүлчү	たえず, いつも
2 1. 数 сан	
бир	1
ийи	2
үш	3
дөрт	4
беш	5
алды	6
чеди	7
сес	8
тос	9
он	1 0
он бир	1 1

чээрби	2 0
үжен	3 0
дөргөн	4 0
бежен	5 0
алдан	6 0
чеден	7 0
сезен	8 0
тозан	9 0
чүс	1 0 0
ийи чүс	2 0 0
муң	1 0 0 0
ийи муң	2 0 0 0
он муң	1 0, 0 0 0
чүс муң	1 0 0, 0 0 0
миллион	1 0 0 万

2 2 .言語 дыл

дыл	言語
тыва дыл	トゥヴァ語

орус дыл	ロシア語
япон дыл	日本語
төрээн чугаа	母語
чугаа	言語活動；言葉；会話
үжүк	文字
адаашкын	発音
адаарының дүрүмнери	発音の法則
үннер	音
ажык үннер	母音
чүгүрүк ажык үннер	出沒母音
ажык эвес үннер	子音
ыыткыр ажык эвес үннер	有声子音
дүлей ажык эвес үннер	無声子音
дааштыг дүлей ажык эвес үннер	無声噪子音
ыыткыр дүлей ажык эвес үннер	有声噪子音
частыышкынныг үннер	破裂音 б, п, д, т
сонорлуг үннер	鼻音
думчуктуң ажык эвес үннери	м, н, ң の音

аяар үннер	л, р の音
дыл хажызының үнү	л の音
дүрбүүшкүннүг үннер	в, ф, з, с, ж, ш, л, х の音
сирлээшкинниг үн	р の音
эринниң ажык эвес үннери	б, п, м, в, ф の音
дыл бажының үннери	т, д, и, с, з, ш, ц, ч, л, р の音
дыл бажының үннери	к, х, г, н, ң の音
шыылааш үннер	ж, ш, ч の音
сыгыт үннер	з, с, ц の音
тыныштыг дүлей үннер	<u>па</u> га, <u>па</u> р, <u>та</u> л のような帯気音を ともなう音
ажык үннерниң аяннажылгазы	母音調和
үннерниң солужары(солчуру)	交替
үннерниң солчулгазы	交替
ажык үннерниң солчулгазы	母音交替
ажык эвес үннерниң солчулгазы	子音交替
дүлей болгаш ыткыр ажык эвес үннерниң солужары	有声子音と無声子音の交替
ажык үннерниң чидери	母音脱落

сөс	単語
сөстүң дөзү	語幹
дөс	語幹
дазыл	語根
сөс төнчүзү	語尾
кожумак	接辞（総称）
чогаадылга кожумаа	接尾辞
төнчү кожумак	語尾接辞（格，所有接辞など）
падеж кожумаа	格接辞
өскертилге кожумаа	変化接辞
укталган сөс	派生語
укталбаан сөс	非派生語
сөстүң уязы	同じ語根から形成した単語グループ
кежигүн	（文の）成分
кол кежигүн	（文の）主成分
кол сөс	主語
сөглөкчи	述語

ийи черге кежигүн	(文の) 二次成分
немелде	補語
арын	人称
сан	数
чаңгыстың саны	単数
хөйнүң саны	複数
айтырыг демдээ	疑問符
кыйгырыг демдээ	感嘆符
улуг сек	ピリオド
точка	ピリオド
биче сек	コンマ
запятая	コンマ
бүдүн сек	セミコロン
ийи сек	コロン, 重点
домак	文
айтырыг домаа	疑問文
медээ домака	平叙文
кыйгырыг домаа	感嘆文

тодаргай арынныг домак	人称文
тодаргай эвес арынныг домак	不定人称文
арын чок домаа	無人称文
ат домаа	名詞から成る文
чүве ады	名詞
ниити чүве ады	普通名詞
хуу чүве ады	固有名詞
падеж	格
адаарының падежи	主格
хамаарыштырарының падежи	生格
бээриниң падежи	与格
онаарының падежи	对格
үнериниң падежи	奪格
турарының падежи	位格
углаарының падежи	方向格
доора падеж	斜格
ат орну, ат оруннары	代名詞
хамаарылганың ат оруннары	所有代名詞

айтырыгының ат оруннары	疑問代名詞
айтылганың ат оруннары	指示代名詞
тодарадылганың ат оруннары	定代名詞
тодаргай эвес ат оруннары	不定代名詞
демдек ады	形容詞
шынарының демдек ады	性質形容詞
хамаарылганың демдек ады	關係形容詞
деңнелге чадазы	比較級
демдек адының кошкадыр чадазы	弱化
демдек адының күштелдирер чадазы	強化, 強さの度合い, 最上級
кылыг сөзү	動詞
дужаал наклонениези	命令形
дадагалзал хевир	否定形
арын чок хевир	無人称形
үе	時制
амгы үе	現在形
эрткен үе	過去形

шагда эрткен үе	不定過去 (大過去)
чоокта эрткен үе	確實過去 (近過去)
бадыткалдыг эрткен үе	接辞 -чык 過去
барымдаалыг эрткен үе	叙述過去
келир үе	未来形
деепричастие	副動詞
каттышкак деепричастие	副動詞 -а 形
кожаланчак деепричастие	副動詞形 -п 形
эрткен деепричастие	副動詞形 -гаш 形
кызыгаарлаар деепричастие	副動詞形 -гала 形
үдекчи деепричастие	副動詞形 -бышаан 形
болбас деепричастие	副動詞形否定形
причастие	形動詞
келир үениң причастиези	形動詞 -ар 形
эрткен үениң причастиези	形動詞 -ган 形
келир үениң причастиезиниң болбас хевири	形動詞 -ар 形の否定形
болгалак үениң причастиези	形動詞 -галак 形
наклонение	法

болуушкун наклонениези	直說法
дужаал наклонениези	命令法
даар наклонение	条件法, 假定法
чөпшээрел наклонениези	許可法
кызыгаарлаар наклонение	限定法
сан ады	数詞
түң сан аттары	個数詞
дугаар сан аттары	序数詞
наречие	副詞
эвилел	接続詞
аңгылаштырар эвилел	並列接続詞
удурланыштырар эвилел	反意接続詞
эдеринчи	後置詞
артынчы сөстөр	助詞, 小詞
аян сөзү	間投詞
киирилде сөс	挿入語
2 3 .医療・病氣 эмнээшкин, аарыглар аттары	
эмнелге	病院

дүрген дуза чедирер чер	救急センター
эмчи	医者
ниити аарыглар эмчизи	内科医
кезер эмчи	外科医
карак эмчизи	眼科医
божудукчу	産科医
диш эмчизи	歯医者
эмчи сестразы	看護師
кадыкшыл	健康
эм	薬
ижер эм	飲み薬
чаар эм	塗り薬
сыкыртыры	注射（すること）
бумба	吸い玉
кезиешкин	手術
хан кудары	輸血
аарыг	病気
аарыг-човулаң	病気， 苦しみ

аарыг-чырга	慢性の病気
соокка алысканы	風邪（ひくこと）
өл-шыкка алысканы	風邪（ひくこと）
өкпезинге дегдирери	肺炎
өкпе дегдириишкини	肺炎
согур-шөйүндү	虫垂炎
хан базыышкынының кудулаары	低血压
дискек	ものもらい
быжар-думаа	天然痘
улаанот	はしか
оюлган	潰瘍
чиңге	食道癌
бүүрек аарыы	腎臓の病気
өкпе аарыы	結核
дежең	ヘルニア
кадага	フルンケル（化膿菌に感染することによって起きる皮下組織の炎症），疔

кадагалаары	フルンケル多発症
баш мээзиниң сугланыры	脳水腫
инек-шивишки	腫れもの
моораашкын	氣絶, 氣を失うこと
албыстаары	氣が狂うこと
куску	吐き氣
тырык	便秘
ижин аарыы	下痢
чөдүл	咳
чөдүрери	咳をすること
эзээри	あくび (をすること)
өөжү эдери	しゃっくり (すること)
хаарык, хаарыктаары	いびき (をかくこと)
кызыл-өөш эдери	げっぷ (をすること)
кегирери	げっぷ (をすること)
кегириг	げっぷ
дүкпү	痰
чараа	唾, よだれ

уйгу	眠り，眠気
думчук дунары	鼻詰まり
ириң	濃み
2 4 .精神 сагыш-сеткил	
сеткил	心
сагыш	心；知性；考え
бодал	考え，思想
хөөн	気持ち，気分
идегел	希望
күзел	願望，希望，（あこがれの）夢
дүш	（寝ているときに見る）夢
ынакшыл	愛
аас-кежик	幸せ，幸福
алдар	栄光
көөр хөөн чок чорук	憎しみ
дөскел	安心
дүвүрээшкин	不安，心配
бүзүрел	信じること，信念，確信

өөрүшкү	喜び
муңгарал	悲しみ
хүндүлел	尊敬
өөрүп четтириишкин	感謝
килең	怒り
буруузун миннири	後悔
ыят	恥
идегелин шуут ышкынары	絶望
чедиишкин	成功

2 5 .頻用動詞 үргүлчү ажыглаттынар кылыг сөзү

чемненир(чемнен=)	食事をとる
чиир(чи=)	食べる
ижер(иш=)	飲む
номчуур(номчу=)	読む
көөр(көр=)	見る, 観る
дыңнаар(дыңна=)	聞く, 聴く
бижиир(бижи=)	書く
чуур(чуг=)	洗う

чунар(чун=)	自分の身体を洗う, お風呂に入る
кылыр(кыл=)	する, つくる
белеткээр(белетке=)	準備する
кеттинер(кеттин=)	服を着る (自動詞)
кедер(кет=)	(服を) 着る (他動詞)
уштур(ужул=)	(服を) 脱ぐ
чоруур(чору=)	行く
баар(бар=)	行く
чоруй баар(бар=)	出かける
баргаш кээр(кел=)	行ってくる
алгаш баар(бар=)	持っていく
чанар (чан=)	帰る
кирер(кир=)	入る
үнер(үн=)	出る
келир/кээр(кел=)	来る, 到着する
cheder(чет=)	達する, 着く
алыр(ал=)	取る
бээр(бер=)	あげる

сөөртүр(сөөрт=)	運ぶ
тудар(тут=)	つかんでいる, 持っている
садып алыр(ал=)	買う
садып бээр(бер=)	買ってあげる
садар(сат=)	売る
дамчыдар(дамчыт=)	渡す, 伝える
өзер(өс=)	育つ, 成長する
өстүрер(өстүр=)	育てる
тарыыр(тары=)	(種を) 蒔く, (植物を) 植える
олуртур(олурт=)	(植物を) 植える
ажаар(ажаа=)	(収穫を) 刈り取る
кадарар(кадар=)	(家畜を) 放牧する
тудар(тут=)	建てる, 建設する
төлээр(төле=)	支払う
мунар(мун=)	運転する; 馬に乗って行く
төрүттүнер(төрүттүн=)	生まれる, 産まれる
төрүүр(төрү=)	生む, 産む
тевер(теп=)	蹴る

согар(сок=)	叩く
удуур(уду=)	寝る
хонар(хон=)	寝る ; 泊まる, 宿泊する
турар(тур=)	起きる
оттур(одун=)	目が覚める
турар(тур=)	立つ, 立っている
чыдар(чыт=)	横たわる, 横たわっている
олуар(олур=)	座る, 座っている
болур(бол=)	…である ; …が行われる
ойнаар(ойна=)	遊ぶ, 演奏する, スポーツをする
чыыр(чыг=)	集める
чыглыр(чыыл=)	集まる
шилиир(шили=)	選ぶ
маңнаар(маңна=)	走る
халыыр(халы=)	ジャンプする
эштир(эжин=)	泳ぐ
сояр(сой=)	這う
чугаалаар(чугаала=)	話す

чугаалажыр(чугаалаш=)	会話する, おしゃべりする
дээр(де=/деи)	話す
дилээр(диле=)	探す
тывар(тып=)	見つける
дилээр(диле=)	お願いする
өршээр(өрше=)	許す
бодаар(бода=)	考える, 思う
буруузун миннир(билин=)	謝る
өөрүп четтирер(четтир=)	感謝する
арттырып каар(каг=)	残す
артар(арт=)	残る
ажынар(ажын=)	怒る
өөрүүр(өөрү=)	喜ぶ
амыраар(амыра=)	喜ぶ
магадаар(магада=)	感嘆する
кайгаар(кайга=)	驚く
чарашсынар(чарашсын=)	美しさに見とれる
эригер(эрик=)	落胆する, 興味を失う, 無関心に

	なる
долгаар(долга=)	電話する
өөренир(өөрен=)	学ぶ
шинчилээр(шинчиле=)	研究する
өөредир(өөрет=)	教える
башкылаар(башкыла=)	教える, 先生として働く
ажылдаар(ажылда=)	働く
көргүзер(көргүс=)	見せる, 示す
будуттунуп алыр	化粧する
базар(бас=)	押す, 圧する
көдүрер(көдүр=)	持ち上げる
көдүрлүр(көдүрүл=)	上る, 登る
үнер(үн=)	上る, 登る
бадар(бат=)	降りる, 下りる
эвээжедир(эвээжет=)	減らす
көвүдедир(көвүдет=)	増やす
эвээжээр(эвээже=)	減る
көвүдээр(көвүде=)	増える

күштелир(күштел=)	強くなる
кошкаар(кошка=)	弱くなる
күштелдирер(күштелдир=)	強める
кошкадыр(кошкат=)	弱める
бедиир(беди=)	高くなる
чавызаар(чавыза=)	低くなる
узаар(уза=)	長くなる
кыскалаар(кыскала=)	短くなる
узадыр(узат=)	長くする
кыскаладыр(кыскалат=)	短くする, 短縮する
тодар(тот=)	おなかいっぱいになる
аарыыр(аары=)	痛む, 病気になる
ажыдар(ажыт=)	開ける
хаар(хаг=)	閉める
ажыттынар(ажыттын=)	開く
хагдынар(хагдын=)	閉まる
эгелээр(эгеле=)	始める, 始まる
төнер(төн=)	終わる

төндүрер(төндүр=)	終える
бар	ある, もっている
чок	ない, もっていない
хээр(хег=)	齧る
ызырар(ызыр=)	噛む
ээрер(ээр=)	吠える
камгалаар(камгала=)	守る
эриир(эри=)	とける
доңар(доң=)	凍る, かじかむ
тыртар(тырт=)	ひっぱる
чурттаар(чуртта=)	住む
амыдыраар(амыдыра=)	暮らす
тааржыр(таарыш=)	似合う, 適する
өлүр (өл=)	死ぬ
өлүрер(өлүр=)	殺す
өскерлир(өскерил=)	変化する
өскертир(өскерт=)	変える
сагындырар(сагындыр=)	思える

чаар (чаг=)	(雨などが) 降る
чаар (чаг=)	塗る
чуруур (чуру=)	描く
кудар (кут=)	注ぐ
азар (ас=)	掛ける
тывызыктаар (тывызыкта=)	なぞなぞを言う
аргыыр (аргы=)	編む
даараар (даара=)	縫う
чаштынар (чаштын=)	隠れる
көстүр (көзүл=)	見える
топтаар (топта=)	注意して見る
чонар (чон=)	彫る
казар (кас=)	掘る
хонар(хон=)	泊まる
ынакшыыр(ынакшы=)	好きになる
билир(бил=)	知っている, 分かる
аңнаар(аңна=)	狩りをする
адар(ат=)	射撃する

апаар(апар=)	…になる
аппаар(аппар=)	持っていく
эkkээр(эkkел=)	持ってくる
шывар(шып=)	覆う
дилээр(диле=)	探す
тывар(тып=)	見つける
хынаар(хына=)	確かめる
сыгар(сык=)	折る
оралдажыр(оралдаш=)	努力する
шыдаар(шыда=)	できる
озалдаар(озалда=)	遅れる
далажыр(далаш=)	急ぐ
чечектелир(чечектел=)	咲く
агаарлаар(агаарла=)	散歩する
ханар(хан=)	満足する
тынар(тын=)	呼吸する
херечилээр(херечиле=)	証言する
тыптыр(тывыл=)	現れる, 起きる, 生じる

турар(тур=)	疲れる
шылаар(шыла=)	疲れる
чылгаар(чылга=)	舐める
чыттаар(чытта=)	においを嗅ぐ
кыжырыыр(кыжыры=)	嘲笑する
ырлаар(ырла=)	歌う
девидээр(девиде=)	心配する
тайылбырлаар(тайылбырла=)	説明する
тургузар(тургус=)	作成する
дыштаныр(дыштан=)	休む, 休息をとる
агар(ак=)	(川などが) 流れる
чулар(чул=)	(花などを) 摘む, もぎ取る
тооруктаар(тоорукта=)	松果を集める
каттаар(катта=)	ベリーを摘む
балыктаар(балыкта=)	魚をとる, 魚釣りをする
оьттаар(оьтта=)	草を食む
долар(дол=)	いっぱいになる
күзээр(күзе=)	望む, 希望する

чидер(чит=) (夢などが) 叶う

күүседир(күүсет=) 望む, 希望する

авамайлаар(авамайла=) お母さんと呼ぶ

26. 形容詞 демдек ады

ак 白い

кара 黒い

кызыл 赤い

ак-кызыл ピンク色の

көк 青い

ак-көк 水色の

сарыг 黄色の

ногаан 緑の

сарыг-ногаан 黄緑色の

хүрең 茶色の

куу 灰色の

алдын 金色の

мөңгүн 銀色の

улуг 大きい

бичии	小さい
биче	小さい
хөй	多い
эвээш	少ない
чаа	新しい
эрги	古い
бедик	高い
чавыс	低い
узун	長い
кыска	短い
допчу	短い, 手短な, 簡略な
чоон	太い, 太った
чиңге	細い
семис	太った
арган	やせた, 細い
кылын	厚い
чуга	薄い
аар	重い

чиик	軽い
аар өртектиг	値段が高い
чиик өртектиг	値段が安い
чырык	明るい
караңгы	暗い
дүмбей	闇の, 真暗な
эки	良い
бак	悪い
күштыг	強い
кошкак	弱い
чидиг	尖った
шапты	鈍い; 愚かな
дөгөй	鈍い; 愚かな
берге	難しい
белен	簡単な; 準備のできた
делгем	広い
кызаа	狭い
терең	深い

ханы	深い
сыык	浅い
чиге	まっすぐな
дорт	まっすぐな
изиг	熱い
соок	冷たい
изиг	暑い
соок	寒い
чылыг	暖かい
сериин	涼しい
ышкам	蒸し暑い
дунааргай	蒸し暑い
аяс	晴れた
чаъстыг	雨の
бүргег	曇りの
дошкун	厳しい, 猛威をふるう ; 凶暴な
солун	面白い
хөглүг	楽しい

өөрүшкүлүг	喜ばしい, うれしい
каттырынчыг	おかしい
аас-кежиктиг	幸せな, 幸福な
муңгаргай	悲しい
муңгаранчыг	悲しい
кайгамчык	驚くべき
коргунчуг	恐ろしい
айыылдыг	危険な
онзагай	特別な
ховар	珍しい
онза	すばらしい, 特別な
бай	豊かな
байлак	豊かな
ядыы	貧しい
чараш	きれいな, 美しい
чаптанчыг	かわいい
чүдек	醜い, みっともない ; きれい好き でない, 汚い

арыг	清潔な，きれいな，汚れていない
арыг-силиг	きれい好き，きちんとした
хирлиг	汚れた，汚い
дааштыг	うるさい，騒がしい
ыржым	静かな，安らかな
дүрген	速い
оожум	ゆっくりな；静かな
эрте	早い
орай	遅い
ырак	遠い
чоок	近い
кадыг	硬い
чымчак	柔らかい
быжыг	強固な，丈夫な
бөдүүн	単純な；飾り気のない，正直な； ごくふつうの
нарын	複雑な
кичээнгейлиг	注意深い

ажылгыр	勤勉な，よく働く
кызымак	勤勉な，熱心な
шыңгыы	まじめな
дидим	勇敢な
пөрүк(бөрүк)	臆病な
кортук	臆病な
хостуг	自由な
бот	独身の
харам	けちな
бужар	恥ずべき，下劣な
ажынчак	怒りっぽい
чечен	雄弁な
өндүр	偉大な
эки	やさしい
ак сеткилдиг	誠実な
биче сеткилдиг	謙虚な，控えめな
кара сеткилдиг	意地悪な
буянныг	高潔な，徳の高い，寛容な，善良

	な
угаанныг	賢い
мелегей	愚かな
сээдең	愚かな, 馬鹿な, 軽率な
чалгаа	怠惰な
адааргаачал	うらやましがる
аамай	ぼんやりした, 気が散っている
идепкейлиг	積極的な
чөрүү	頑固な
эвилең	丁寧な
ээлдек	丁寧な
ыдыктыг	神聖な
тас	禿げた
дүлей	耳の聞こえない
илдең	明白な
билдингир	分かりやすい, 分かる, 明瞭な
эптиг	便利な ; 都合のよい, 心地よい
эпчок	不便な ; 気まずい

боттуг	本質的な，重大な
кол	主要な，基本的な
нептергей	普及している
сайзыраңгай	発展した
ниити	一般的な；社会生活の
аай	伝統的な，習慣的な
ажыктыг	有益な，役に立つ
хей	くだらない，むだな
өске	他の
борбак	丸い
шын	正しい
ажык	開いている
хагдынчак	閉まっている
амданныг	おいしい
чаагай	おいしい；心地よい
чигирзиг	甘い
ажыксыг	酸っぱい；苦い；渋い
ажыг	酸っぱい；苦い

чиг	生の
аарышкылыг	痛い
баштайгы	最初の
сөөлгү	最後の
ортумак	中程度の
артык	余計な
тыва	トゥヴァの
япон	日本の
орус	ロシアの
америк	アメリカの
моол	モンゴルの
төвүт	チベットの
кыдат	中国の
англи	イギリスの

эвес	～でない（形容詞の後につけて形容詞を否定する）
2 7 .位置関係 туруш	
кыры	上

кырында(га)	～の上に
кырындан	～の上から
кырынче	～の上へ
адак	下
адаанда(га)	～の下に
адаандан	～の下から
адаанче	～の下へ
тала	側
талазында	～の側に
талазындан	～の側から
талазынче	～の側へ
оң	右の
оң талада	右側に
оң талазында	～の右側に
оң талазындан	～の右側から
оң талазынче	～の右側へ
солагай	左の
солагай талада	左側に

солагай талазында	～の左側に
солагай талазындан	～の左側に
солагай талазынче	～の左側へ
мурну	前
мурнунда(га)	～の前に
мурнундан	～の前に
мурнунче	～の前へ
соң	後ろ
соонда(га)	後ろ側に
соондан	～の後ろ側から
соонче	～の後ろ側へ
арты	向こう側
артында(га)	～の向こう側に
артындан	～の向こう側から
артынче	～の向こう側へ
дашты	外部，外見
даштында(га)	～の外に，～の近くに
даштындан	～の外から，戸外から

даштынче	～の外へ，戸外へ
даштыки	外部の
ижин	内部
иштинде(ге)	～の内部に，～の中に
иштинден	～の内部へ，～の中から
иштинче	～の内部へ，～の中へ
иштеки	内部の
орту	まん中
ортузунда(га)	～のまん中に，～の中に
ортузундан	～のまん中から，～の中から
ортузунче	～のまん中へ，～の中へ
чүк	方角
соңгу	北の
соңгу чүк	北
мурнуу	南の
мурнуу чүк	南
чөөн	東の
чөөн чүк	東

барыын	西の
барыын чүк	西
дедир	元の方向の, 元の方向に
бээр	こっちへ
моортан	こっちから
ынаар	あっちへ
ынаартан	あっちから
мында	ここに
ында	あそこに

2 8 .略語 хурааңгай сөстөр

КНО(Каттышкан Нацияларның Организациязы)

国連

ССРЭ(Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели)

ソ連

АССР(Автономнуг Совет Социалистиг Республика)

ソヴェト社会主義自治共和国

СЭКП(Совет Эвилелиниң Коммунистиг Партиязы)

ソ連共産党

ТК(Төп комитет)

中央委員会

РФ(Россия Федерациязы)

ロシア連邦

ТР(Тыва Республика)	トゥヴァ共和国
ТАР(Тыва Арат Республика)	トゥヴァ人民共和国
ТАРН(Тыва араттың революстуг намы)	トゥヴァ人民革命党
ТАРЭ(Тыва аныяктарның революстуг эвилели)	トゥヴァ青年革命同盟
күрбанк(күрүне банкызы)	国立銀行
ТБ(Тыва банк)	トゥヴァ銀行
УХ(Улуг Хурал)	国会
ДХ(Дээди Хурал)	国会 (上院)
хооркүүском(хоорайның күүсекчи комитеди)	市執行委員会
УЧБ(Улусчу чогаадылга бажың)	民衆芸術会館
ТКУ(Тываның күрүне университеди)	トゥヴァ国立大学
ТГИИ(Тываның гуманитарлыг шинчилелдер институту)	トゥヴァ国立人文研究所
ТДЛТЭШИ(Тываның дыл, литература болгаш төөгүнүң эртем-шинчилел институту)	トゥヴァ国立言語文学歴史学術研究所 (現在は人文研究所)
ИХЯ(Иштики херектер яамызы)	内務省

ККЯ(Кадык камгалал яамызы) 保健省

ТЭЧ(Тываның энерги четкилери) トウヴァ・エネルギー網

КАИ(Күрүнениң автомобиль инспекциязы)

国立自動車監督局